GENERALINIO ADVOKATO
ATHANASIOS RANTOS IŠVADA,
pateikta 2025 m. vasario 6 d.[1]

Byla C-423/23

Secab Soc. coop.
prieš
Autorità di Regolazione per Energia Reti e Ambiente (ARERA),
Gestore dei servizi energetici (GSE) SpA,
dalyvaujant
Presidenza del Consiglio die Ministri,
Ministero della Transizione Ecologica,
Ministero dello Sviluppo economico,
Associazione Italia Solare ETS,
Assoidroelettrica,
Elettricità Futura - Unione delle imprese elettriche italiane

(*Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia* (Lombardijos regiono administracinis teismas, Italija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Elektros energijos vidaus rinka – Direktyva (ES) 2019/944 – Elektros energijos vidaus rinkos bendrosios taisyklės – 5 straipsnis – Rinkos veikimu pagrįstos tiekimo kainos – Direktyva (ES) 2018/2001 – Skatinimas naudoti atsinaujinančių išteklių energiją – Reglamentas (ES) 2022/1854 – Skubi intervencija, skirta didelėms energijos kainoms mažinti – 6 straipsnis – Privaloma rinkos pajamų viršutinė riba – 8 straipsnis – Nacionalinės kovos su krize priemonės – Rinkos pajamų, kurias gauna elektros energijos gamintojai, naudojantys tam tikrus atsinaujinančiuosius energijos išteklius, viršutinė riba – Nacionalinės teisės normos, pagal kurias neužtikrinama, kad gamintojai išlaikys 10 proc. pajamų, viršijančių tokią viršutinę ribą – Investicijų į atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektorių apsauga“

[1] Originalo kalba: prancūzų.

I. Įžanga

1. Šis *Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia* (Lombardijos regiono administracinis teismas) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą visų pirma susijęs su Direktyvos (ES) 2019/944[2] 5 straipsnio 4 dalies, Direktyvos (ES) 2018/2001[3] 2, 3 ir 12 konstatuojamųjų dalių ir Reglamento (ES) 2022/1854[4] 27, 28, 29, 39 konstatuojamųjų dalių, 6 straipsnio 1 dalies ir 8 straipsnio 2 dalies b ir c punktų išaiškinimu.

2. Šis prašymas pateiktas kilus ginčui tarp *Secab Soc. coop*, kooperatinės bendrovės, veikiančios elektros energijos gamybos sektoriuje, ir *Autorità di Regolazione per Energia Reti e Ambiente* (ARERA) (Energijos, tinklų ir aplinkos reguliavimo institucija, Italija, toliau – ARERA) bei *Gestore dei servizi energetici* (GSE) *SpA* (Energetikos paslaugų valdytojas, Italija, toliau – GSE) dėl nacionalinės teisės normų, kuriomis nustatyta rinkos pajamų, gaunamų pardavus iš tam tikrų atsinaujinančių energijos šaltinių pagamintą elektros energiją, viršutinė riba, teisėtumo.

3. Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo prašymą, šioje išvadoje daugiausia dėmesio bus skiriama antrojo prejudicinio klausimo analizei. Šis klausimas iš esmės susijęs su nacionalinės teisės normų, kuriose numatyta rinkos pajamų, gaunamų pardavus elektros energiją, vadovaujantis tvarka, neužtikrinančia nei investicijų į atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektorių apsaugos, nei jų skatinimo, viršutinė riba, suderinamumu su minėtomis Sąjungos teisės nuostatomis.

4. Šioje byloje Teisingumo Teismas turi galimybę patikslinti kriterijus, į kuriuos reikia atsižvelgti valstybėms narėms nustatant tvarką, pagal kurią apskaičiuojama rinkos pajamų, gaunamų pardavus elektros energiją, viršutinė riba, konkrečiomis aplinkybėmis, kai sparčiai kyla energijos, ypač elektros energijos, kainos, kurios pastaruoju metu itin išaugo iš esmės dėl karo Ukrainoje.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Direktyva 2018/2001

5. Direktyvos 2018/2001 2, 3 ir 12 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(2) pagal Sutarties dėl [SESV] 194 straipsnio 1 dalį atsinaujinančiųjų išteklių energijos formų plėtojimo skatinimas yra vienas iš Sąjungos energetikos politikos tikslų. To tikslo siekiama šia direktyva <…>.

(3) didesniam atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimui taip pat tenka svarbus vaidmuo skatinant energijos tiekimo saugumą, tvariąją energiją prieinamomis kainomis <…>.

<…>

[2] 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019, p. 125).

[3] 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją (OL L 328, 2018, p. 82).

[4] 2022 m. spalio 6 d. Tarybos reglamentas dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti (OL L 261, 2022, p. 1).

(12) skatinant valstybes nares prie Sąjungos tikslo prisidėti plataus užmojo įnašais, turėtų būti parengta finansinė sistema, kurios paskirtis – sudaryti palankesnes sąlygas, be kita ko, naudojant finansines priemones, tose valstybėse narėse investuoti į atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektus.“

2. Direktyva 2019/944

6. Direktyvos 2019/944 5 straipsnyje „Rinkos veikimu pagrįstos tiekimo kainos“ nurodyta:

„1. Tiekėjai gali laisvai nustatyti kainą, kuria jie tiekia elektros energiją vartotojams. Valstybės narės imasi tinkamų veiksmų siekdamos užtikrinti veiksmingą tiekėjų konkurenciją.

<…>

3. Nukrypstant nuo 1 ir 2 dalių, valstybės narės gali taikyti valstybės intervencines priemones nustatant kainas elektros energijos tiekimo elektros energijos nepriteklių patiriantiems ar pažeidžiamiems namų ūkio vartotojams. Tokioms valstybės intervencinėms priemonėms taikomos sąlygos, nustatytos 4 ir 5 dalyse.

4. Valstybės intervencinėmis priemonėmis nustatant elektros energijos tiekimo kainas:

a) turi būti siekiama visuotinės ekonominės svarbos tikslo ir jos neturi viršyti to, kas yra būtina pasiekti tą visuotinės ekonominės svarbos tikslą;

b) jos turi būti aiškiai apibrėžtos, skaidrios, nediskriminacinės ir patikrinamos;

c) užtikrinti Sąjungos elektros energijos įmonėms vienodą prieigą prie vartotojų;

d) turi būti ribotos trukmės ir proporcingos naudos gavėjų atžvilgiu;

e) dėl jų rinkos dalyviai neturėtų patirti papildomų išlaidų diskriminaciniu būdu.

<…>“

3. Reglamentas 2022/1854

7. Reglamento 2022/1854 24, 25, 27–29, 39, 41 ir 48 konstatuojamosiose dalyse buvo nurodyta:

„(24) atsižvelgiant į tai, kad kitos paros rinkos kaina naudojama kaip referencinė kaina kitose didmeninėse elektros energijos rinkose ir kad visiems rinkos dalyviams mokama galutinė kaina, technologijų, kurių ribinės sąnaudos yra gerokai mažesnės, naudotojų pajamos nuo Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą 2022 m. vasario mėn. buvo nuolat didelės ir gerokai viršijo jų lūkesčius priimant sprendimą investuoti;

(25) susiklosčius aplinkybėms, kuriomis vartotojai turi mokėti itin dideles kainas, kurios taip pat kenkia Sąjungos ekonomikai, būtina laikinai apriboti išskirtines gamintojų, kurių ribinės sąnaudos yra mažesnės, rinkos pajamas, nustatant rinkos pajamų, gaunamų pardavus elektros energiją Sąjungoje, viršutinę ribą;

<…>

(27) rinkos pajamų viršutinė riba turėtų būti tokio lygio, kad nekeltų pavojaus gamintojų, kuriems ji taikoma, įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamintojus, galimybei susigrąžinti savo investicijas bei veiklos išlaidas ir užtikrintų bei skatintų būsimas investicijas į pajėgumus, kurių reikia kuriant nuo iškastinio kuro nepriklausomą ir patikimą elektros energijos sistemą. Visoje Sąjungoje taikyti vienodą rinkos pajamų viršutinę ribą yra tinkamiausia siekiant išsaugoti elektros energijos vidaus rinkos veikimą, nes taip išlaikoma kainomis grindžiama elektros energijos gamintojų, naudojančių įvairias technologijas, visų pirma atsinaujinančiuosius energijos išteklius, konkurencija;

(28) nors kartkartėmis trumpam smarkiai pakilusios kainos gali būti laikomos įprastu elektros energijos rinkos ypatumu ir gali būti naudingos kai kuriems investuotojams siekiant susigrąžinti savo investicijas į gamybą, nuo 2022 m. vasario mėn. stebimas itin didelis ir ilgalaikis kainų didėjimas labai skiriasi nuo įprastos rinkos padėties, kuriai būdingi atsitiktiniai smarkūs kainų šuoliai. Vadinasi, rinkos pajamų viršutinė riba neturėtų būti žemesnė už pagrįstus rinkos dalyvių lūkesčius atitinkantį vidutinį elektros energijos kainų lygį, buvusį tomis valandomis, kuriomis elektros energijos paklausa iki Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą buvo didžiausia. Pastaraisiais dešimtmečiais ir iki 2022 m. vasario mėn. visos Sąjungos didmeninėje elektros energijos rinkoje vidutinės didžiausios kainos, atitinkančios tikslingus nuolatinius lūkesčius, buvo mažesnės nei 180 EUR už MWh, nepaisant jų skirtumų įvairiuose Sąjungos regionuose. Kadangi pradinis rinkos dalyvių sprendimas investuoti buvo priimtas remiantis lūkesčiu, kad kainos vidutiniškai bus mažesnės už kainas piko valandomis, nustatant 180 EUR už MWh rinkos pajamų viršutinę ribą tie pradiniai rinkos lūkesčiai gerokai viršijami. Paliekant kainos maržą, kurios investuotojai galėjo pagrįstai tikėtis, būtina užtikrinti, kad rinkos pajamų viršutinė riba nedarytų neigiamo poveikio pradiniam investicijų pelningumo vertinimui;

(29) be to, 180 EUR už MWh rinkos pajamų viršutinė riba, įskaitant pagrįstą maržą, yra nuosekliai aukštesnė už dabartines išlygintas energijos gamybos naudojant atitinkamas gamybos technologijas sąnaudas, todėl gamintojai, kuriems ji taikoma, gali padengti savo investicijas ir veiklos sąnaudas. Atsižvelgiant į tai, kad taikant rinkos pajamų viršutinę ribą išlieka didelis pagrįstų išlygintų energijos gamybos sąnaudų ir rinkos pajamų viršutinės ribos skirtumas, negalima tikėtis, kad ją taikant sumažės investicijos į naujus už ribinį pelną mažesnių sąnaudų pajėgumus;

<…>

(39) siekiant atsižvelgti į tiekimo saugumo problemas, valstybės narės turėtų turėti galimybę nustatyti rinkos pajamų viršutinę ribą taip, kad elektros energijos gamintojai galėtų išlaikyti 10 proc. pajamų perviršio, viršijančio rinkos pajamų viršutinę ribą;

<…>

(41) <…> valstybėms narėms turėtų būti palikta galimybė dar labiau apriboti gamintojų, kuriems taikoma rinkos pajamų viršutinė riba, pajamas <…>

<…>

(48) viešosios intervencijos į elektros energijos tiekimo kainų nustatymą iš esmės yra rinką iškraipanti priemonė. Todėl tokios intervencijos gali būti vykdomos tik kaip viešųjų paslaugų įsipareigojimai ir joms turėtų būti taikomos konkrečios sąlygos. Šiuo metu pagal Direktyvą (ES) 2019/944 reguliuojamas kainas galima taikyti namų ūkiams ir labai mažoms įmonėms, be to, energijos nepriteklių patiriantiems ir pažeidžiamiems vartotojams jos gali būti ir mažesnės už sąnaudas. Vis dėlto, atsižvelgiant į dabartinį išskirtinį elektros energijos kainų kilimą, galimų priemonių, kurias valstybės narės gali taikyti siekdamos remti vartotojus, rinkinys turėtų būti laikinai išplėstas, suteikiant galimybę taikyti reguliuojamas kainas MVĮ ir leidžiant taikyti už sąnaudas mažesnes reguliuojamas kainas. Tokios išplėstinės priemonės galėtų būti finansuojamos iš rinkos pajamų viršutinės ribos.“

8. Šio reglamento 6 straipsnio „Privaloma rinkos pajamų viršutinė riba“ 1 ir 2 dalyse buvo nurodyta:

„1. Gamintojų rinkos pajamos, gaunamos gaminant elektros energiją iš 7 straipsnio 1 dalyje nurodytų išteklių, negali viršyti 180 EUR už pagamintos elektros energijos MWh.

2. Valstybės narės užtikrina, kad rinkos pajamų viršutinė riba būtų taikoma visoms gamintojų <…> rinkos pajamoms <…>“.

9. Minėto reglamento 7 straipsnio „Rinkos pajamų viršutinės ribos taikymas elektros energijos gamintojams“ 1 dalyje buvo numatyta:

„6 straipsnyje numatyta rinkos pajamų viršutinė riba taikoma rinkos pajamoms, gautoms pardavus elektros energiją, pagamintą naudojant šiuos išteklius:

<…>

d) hidroenergiją be rezervuaro;

<…>“.

10. Šio reglamento 8 straipsnyje „Nacionalinės kovos su krize priemonės“ buvo nustatyta:

„1. Valstybės narės gali:

a) toliau taikyti arba nustatyti priemones, kuriomis būtų dar labiau apribotos gamintojų, gaminančių elektros energiją iš 7 straipsnio 1 dalyje išvardytų šaltinių, rinkos pajamos, įskaitant galimybę diferencijuoti technologijas <…>;

<…>

d) nustatyti konkrečią rinkos pajamų, gautų pardavus iš akmens anglių pagamintą elektros energiją, viršutinę ribą;

<…>

2. 1 dalyje nurodytos priemonės pagal šį reglamentą, turi:

a) būti proporcingos ir nediskriminuojančios;

b) nekelti pavojaus investavimo signalams;

c) užtikrinti, kad būtų padengtos investicijos ir veiklos sąnaudos;

d) neiškraipyti didmeninių elektros energijos rinkų veikimo, visų pirma nedaryti poveikio pirmumo tvarkai ir kainų formavimuisi didmeninėje rinkoje;

e) būti suderinamos su Sąjungos teise.“

11. Reglamento 2022/1854 10 straipsnio „Pajamų perviršio paskirstymas“ 1 dalyje buvo nurodyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad visas pajamų perviršis, gaunamas taikant rinkos pajamų viršutinę ribą, būtų tikslingai naudojamas galutiniams elektros energijos vartotojams remti skirtoms priemonėms, kuriomis švelninamas didelių elektros energijos kainų poveikis tiems vartotojams, finansuoti.“

12. Šio reglamento 22 straipsnio „Įsigaliojimas ir taikymas“ 2 dalyje buvo numatyta:

„<…>

c) 6, 7 ir 8 straipsniai taikomi nuo 2022 m. gruodžio 1 d. iki 2023 m. birželio 30 d.;

<…>“

B. Italijos teisė

1. Dekretas-įstatymas Nr. 4/2022

13. 2022 m. kovo 28 d. Dekrete-įstatyme Nr. 4/2022, iš dalies pakeistame *legge n. 25 – Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 27 gennaio 2022, n. 4, recante misure urgenti in materia di sostegno alle imprese e agli operatori economici, di lavoro, salute e servizi territoriali, connesse all'emergenza da COVID-19, nonché per il contenimento degli effetti degli aumenti dei prezzi nel settore elettrico* (Pertvarkymo į įstatymą įstatymas Nr. 25, kuriuo iš dalies keičiamas 2022 m. sausio 27 d. dekretas-įstatymas Nr. 4 dėl skubių priemonių, skirtų padėti įmonėms ir ekonominės veiklos vykdytojams, teikti paramą darbo, sveikatos ir teritorinių paslaugų srityse kilus COVID-19 krizei, ir siekiant sušvelninti kainų didėjimo elektros energijos sektoriuje poveikį)[5] (toliau – Dekretas-įstatymas Nr. 4/2022), yra 15bis straipsnis „Papildomos priemonės, susijusios su elektros energija, pagaminta elektrinėse, naudojančiose atsinaujinančiuosius išteklius“, kuriame buvo nustatyta:

„1. Nuo 2022 m. vasario 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d. energijos kainai taikomas dvikryptis kompensavimo mechanizmas, kiek tai susiję su elektros energija, į tinklą tiekiama iš:

a) didesnės nei 20 kW galios fotovoltinių elektrinių, kurioms taikomos fiksuotosios priemokos, gaunamos pagal supirkimo tarifų mechanizmą (*Conto Energia*), nepriklausančios nuo rinkos kainų;

[5] 2022 m. kovo 28 d. GURI Nr. 73 paprastasis priedas.

b) didesnės nei 20 kW galios elektrinių, kurios naudoja saulės, hidroelektrinius, geoterminius ir vėjo šaltinius ir kuriems netaikomi skatinimo mechanizmai ir kurie pradėti eksploatuoti iki 2010 m. sausio 1 d.

<…>

3. Pagal 1 dalį GSE apskaičiuoja šio straipsnio a ir b punktuose nurodytų verčių skirtumą:

a) referencinę kainą, lygią [prie šio] dekreto-įstatymo [pridėtoje] lentelėje nurodytai kainai, kiekvienai rinkos zonai [, nuo 56 iki 58 EUR už MWh (išskyrus Sardinijos ir Sicilijos salas, kurioms nustatytos atitinkamai 61 EUR už MWh ir 75 EUR už MWh orientacinės kainos)];

b) rinkos kainą, lygią:

1) 1 dalies a punkte nurodytų įrenginių ir 1 dalies b punkte nurodytų įrenginių, naudojančių saulės, vėjo, geoterminius ir tekančio vandens šaltinius, atveju – valandinei elektros energijos kainai rinkos zonoje, o iki 2022 m. sausio 27 d. sudarytų tiekimo sutarčių, kurios neatitinka 7 dalyje nurodytų sąlygų, atveju – tose sutartyse nurodytai kainai;

2) 1 dalies b punkte nurodytų įrenginių, išskyrus 1 punkte nurodytus įrenginius, atveju – mėnesiniam valandinių elektros energijos kainų rinkos zonose aritmetiniam vidurkiui, o iki 2022 m. sausio 27 d. sudarytų tiekimo sutarčių, kurios neatitinka 7 dalyje nurodytų sąlygų, atveju – tose sutartyse nurodytai kainai.

4. Jei 3 dalyje nurodytas skirtumas yra teigiamas, GSE sumoka gamintojui atitinkamą sumą. Jei skirtumas yra neigiamas, GSE taiko išskaitą arba reikalauja atitinkamos sumos iš gamintojo.

<…>“

14. 2022 m. rugpjūčio 9 d. *decreto-legge n. 115 – Misure urgenti in materia di energia, emergenza idrica, politiche sociali e industriali* (Dekretas-įstatymas Nr. 115 dėl skubių priemonių, susijusių su energetika, vandens krize, socialine ir pramonės politika), iš dalies pakeisto 2022 m. rugsėjo 21 d. Įstatymu Nr. 142[6], 11 straipsnio 2 dalyje iki 2023 m. birželio 30 d. pratęstas šiame 15bis straipsnyje numatyto kompensavimo mechanizmo taikymas.

[6] 2022 m. rugpjūčio 9 d. GURI Nr. 185.

2. Įstatymas Nr. 197/22

15. 2022 m. gruodžio 29 d. *legge n. 197 – Bilancio di previsione dello Stato per l'anno finanziario 2023 e bilancio pluriennale per il triennio 2023–2025* (Įstatymas Nr. 197 dėl 2023 finansinių metų valstybės biudžeto sąmatos ir daugiamečio biudžeto trejų metų 2023–2025 m. laikotarpiui)[7] (toliau – Įstatymas Nr. 197/22) 1 straipsnio 30 dalis išdėstyta taip:

„30. Pagal Reglamentą [2022/1854] nuo 2022 m. gruodžio 1 d. iki 2023 m. birželio 30 d. viršutinė riba taikoma elektros energijos gamintojų rinkos pajamoms, kurias jie gauna pagal vienakryptį kompensavimo mechanizmą už elektros energiją, patiektą į tinklą iš:

a) atsinaujinančiuosius išteklius naudojančių įrenginių, kuriems netaikomas [Dekreto-įstatymo Nr. 4/2022] 15bis straipsnis;

<…>“

III. Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

16. *Secab* yra elektros energijos gamybos sektoriuje veikianti kooperatinė bendrovė, valdanti įrenginius, naudojančius tekančio vandens hidroenergiją. Tiek, kiek ši bendrovė patenka į Dekreto-įstatymo Nr. 4/2022 15bis straipsnio (toliau – ginčijama nuostata) taikymo sritį, jai buvo taikoma toje nuostatoje numatyta pajamų ribojimo priemonė. Gavusi kelias GSE išrašytas sąskaitas faktūras, minėta bendrovė kreipėsi į *Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia* (Lombardijos regiono administracinis teismas), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, prašydama panaikinti, be kita ko, 2022 m. spalio 18 d. ir lapkričio 15 d. GSE jai išrašytas sąskaitas faktūras pagal šią nuostatą. Grįsdama skundą *Secab* teigė, kad ginčijama nuostata prieštaravo Sąjungos teisei.

17. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad ginčijamos nuostatos, kurią iš pradžių buvo numatyta taikyti laikotarpiu nuo 2022 m. vasario 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d., įgyvendinimas 2022 m. rugpjūčio 9 d. Dekretu-įstatymu Nr. 115/2022, iš dalies pakeistu 2022 m. rugsėjo 21 d. Įstatymu Nr. 142, buvo pratęstas iki 2023 m. birželio 30 d.; kad Reglamentas Nr. 2022/1854 įsigaliojo tik 2022 m. spalio 8 d.; kad pastarajame buvo numatyta didesnė pajamų riba ir platesnė taikymo sritis, nei nurodyta ginčijamoje nuostatoje, ir kad Įstatymo Nr. 197/22 1 straipsnio 30–38 dalimis laikotarpiu nuo 2022 m. gruodžio 1 d. iki 2023 m. birželio 30 d. įgyvendinami šio reglamento 6–8 straipsniai, tačiau į juos neįtraukti atsinaujinančiuosius energijos išteklius naudojantys įrenginiai, kuriems jau buvo taikoma ginčijama nuostata. Taigi, nors ši nuostata buvo priimta anksčiau nei Reglamentas Nr. 2022/1854, ji iš esmės buvo šį reglamentą įgyvendinanti nacionalinės teisės nuostata, kiek tai susiję su energija, pagaminta iš šioje nuostatoje nurodytų atsinaujinančiųjų išteklių.

18. Šis teismas priduria, kad ginčijama nuostata, kaip ir Reglamentas 2022/1854, buvo priimta siekiant laikinai apriboti ypatingąsias rinkos pajamas, kurias gauna energijos gamintojai, patiriantys išlaidas, nepriklausančias nuo gamtinių dujų kainų pokyčių, nes jie jų nenaudoja gamybai, nustatant šių ypatingųjų pajamų viršutinę ribą ir atitinkamas sumas paskirstant galutiniams vartotojams. Vis dėlto minėtam teismui kyla abejonių dėl konkrečių sąlygų, kurias Italijos įstatymų leidėjas nustatė dėl šios viršutinės ribos nustatymo.

[7] 2022 m. gruodžio 29 d. GURI Nr. 303 paprastasis priedas.

19. Pirma, kalbant apie ginčijamoje nuostatoje numatytą pajamų viršutinės ribos dydį, tas pats teismas laikosi nuomonės, kad nors šios nuostatos 3 dalies a punkte nurodyta referencinė kaina labai skiriasi nuo Sąjungos teisėje nustatytos kainos[8], ji yra teisinga, nes atitinka kiekvienoje rinkos zonoje nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d. užfiksuotų ir pagal infliaciją perskaičiuotų kainų aritmetinį vidurkį. Vis dėlto jis kelia klausimą, ar, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2022/1854 28 konstatuojamąją dalį, vietoj to nereikėjo remtis valandomis, kuriomis paklausa buvo didžiausia iki karo Ukrainoje pradžios. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad Italijos teisės aktų leidėjui nustatant vidurkį atsižvelgta į 2020 m., kuriems įtakos turėjo sutrikimai, nulemti COVID-19 epidemijos, ir per kuriuos bendra nacionalinė kaina pasiekė istoriškai žemą lygį. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl to, ar ginčijamoje nuostatoje nustatyta viršutinė riba yra proporcinga ir pagrįsta, nes pagal ją negarantuojama, kad gamintojai išlaikys 10 proc. pajamų, viršijančių šią ribą, kaip, vis dėlto, reikalaujama pagal Reglamento 2022/1854 39 konstatuojamąją dalį.

20. Antra, šiam teismui kyla abejonių dėl to, ar ginčijama nuostata gali būti apsaugotos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektorių ir tokios investicijas ateityje[9]. Minėtas teismas taip pat remiasi Reglamento Nr. 2022/1854 28 ir 29 konstatuojamosiomis dalimis, pagal kurias nustatant viršutinę ribą būtina palikti „pagrįstą maržą“, palyginti su kaina, kurios investuotojai galėjo tikėtis, kad ši viršutinė riba nedarytų poveikio pradiniam investicijų pelningumo vertinimui, į kurį Italijos teisės aktų leidėjas neatsižvelgė. Iš tiesų ginčijama nuostata ne tik buvo apribotos įmonių, gaminančių energiją iš atsinaujinančiųjų išteklių, finansinės galimybės investuoti, bet dar ir buvo pakirstas investuotojų pasitikėjimas šio sektoriaus plėtra, nors Teisingumo Teismas jau buvo pripažinęs, kad reikia „ilgainiui skatinti investicijas į naujus įrenginius“[10].

21. Galiausiai, trečia, šiam teismui kyla klausimas dėl ginčijamos nuostatos suderinamumo su Reglamentu 2022/1854, visų pirma dėl galimo skirtingo požiūrio į gamintojus, naudojančius kitus energijos išteklius, kuriems nebūtų taikoma ta pati viršutinė riba, o dėl to tam tikri gamintojai galėtų būti diskriminuojami, kaip antai *Secab*, ir tai gali lemti netinkamą rinkos veikimą[11].

[8] Konkrečiau tariant, ginčijamoje nuostatoje nustatyta referencinė kaina, priklausomai nuo atitinkamos žemyninės zonos, yra nuo 56 iki 58 EUR už MWh, 61 EUR už MWh Sardinijoje ir 75 EUR už MWh Sicilijoje, o Reglamento Nr. 2022/1854 6 straipsnyje nustatyta kaina yra 180 EUR už MWh.

[9] Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 2022 m. kovo 8 d. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „„REPowerEU“: bendri Europos veiksmai įperkamesnei energijai bei saugesnei ir tvaresnei energetikai užtikrinti“ (COM(2022) 108 *final*) ir Direktyvos 2018/2001 2 konstatuojamąją dalį, kuriuose pabrėžiama, kad svarbu pakeisti iškastinį kurą ir skatinti naudoti atsinaujinančiuosius išteklius.

[10] Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 2014 m. liepos 1 d. Sprendimą *Ålands Vindkraft* (C-573/12, EU:C:2014:2037, 103 punktas) ir 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimą *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 110 punktas).

[11] Atsižvelgiant į tai, kad ši problematika susijusi tik su trečiuoju prejudiciniu klausimu, kuris nėra šios tikslinės išvados objektas, šis pagrindinės bylos aspektas nebus toliau aprašomas.

22. Šiomis aplinkybėmis *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* (Lombardijos regiono administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar pagal Direktyvos [2019/944] 5 straipsnio 4 dalį,
Direktyvos [2018/2001] 3 ir 12 konstatuojamąsias dalis, Reglamento [2022/1854] 27, 28, 29, 39 konstatuojamąsias dalis, 6 straipsnio 1 dalį ir 8 straipsnio 2 dalį draudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose nustatyta rinkos pajamų, gautų pardavus elektros energiją, viršutinė riba laikantis <…> Dekreto-įstatymo Nr. 4 15bis straipsnyje numatytos tvarkos, pagal kurią neužtikrinama, kad gamintojai išlaikys 10 proc. pajamų, viršijančių šią viršutinę ribą?

2. Ar pagal Direktyvos [2019/944] 5 straipsnio 4 dalį, Direktyvos [2018/2001] 2, 3 ir 12 konstatuojamąsias dalis, Reglamento [2022/1854] 27, 28, 29, 39 konstatuojamąsias dalis, 6 straipsnio 1 dalį, 8 straipsnio 2 dalies b ir c punktus draudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose nustatyta rinkos pajamų, gautų pardavus elektros energiją, viršutinė riba laikantis <…> Dekreto-įstatymo Nr. 4 15bis straipsnyje numatytos tvarkos, pagal kurią neapsaugomos ir neskatinamos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektorių?

3. Ar pagal Direktyvos [2018/2001] 3 konstatuojamąją dalį,
Reglamento [2022/1854] 27 ir 41 konstatuojamąsias dalis, 7 straipsnio 1 dalies h, i ir j punktus, 8 straipsnio 1 dalies a ir d punktus ir 8 straipsnio 2 dalį draudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose nustatyta rinkos pajamų, gautų pardavus elektros energiją, viršutinė riba laikantis <…> Dekreto-įstatymo Nr. 4 15bis straipsnyje numatytos tvarkos, pagal kurią nenumatyta nei konkreti pajamų, gautų pardavus iš akmens anglių pagamintą energiją, viršutinė riba, nei diferencijuota tvarka, atsižvelgiant į skirtingus gamybos išteklius?“

23. Rašytines pastabas pateikė *Secab*, GSE, Italijos, Belgijos ir Graikijos vyriausybės bei Europos Komisija. *Secab, ARERA*, GSE, *Associazione Italia Solare ETS, Assoidroelettrica, Elettricità Futura - Unione delle imprese elettriche italiane*, Italijos ir Graikijos vyriausybės bei Komisija per 2024 m. lapkričio 6 d. įvykusį teismo posėdį taip pat pateikė žodines pastabas.

IV. Analizė

A. Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo

24. Prieš pradedant nagrinėti antrąjį prejudicinį klausimą, į kurį Teisingumo Teismas prašė sutelkti dėmesį teikiant šią išvadą, reikia išnagrinėti GSE ir Italijos vyriausybės pateiktus prieštaravimus dėl nepriimtinumo.

25. GSE ir Italijos vyriausybė tvirtina, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas, nes nesilaikyta Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio reikalavimų, atsižvelgiant į tai, kad nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad Teisingumo Teismas galėtų tinkamai atsakyti į pateiktą klausimą. Kiek tai, konkrečiau tariant, susiję su antruoju prejudiciniu klausimu, šios šalys teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tik atkartojo *Secab* skunde šiam teismui pateiktus argumentus ir Teisingumo Teismui nepateikė jokios naudingos informacijos, įrodančios, kad nacionaliniu lygmeniu nustatyta pajamų riba atgrasė nuo investicijų į atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektorių.

26. Nors tiesa, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės pakartojo *Secab* argumentus, vis dėlto manau, kad vien šios aplinkybės nepakanka, kad būtų galima daryti išvadą, jog šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas. Iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti tai, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą [12]. Vadinasi, nacionalinių teismų pateiktiems klausimams taikoma svarbos prezumpcija, ir Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl šių klausimų, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, kad problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į tuos klausimus [13].

27. Vis dėlto nagrinėjamu atveju taip nėra. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas yra tiesiogiai susijęs su pagrindinės bylos dalyku, joje keliami klausimai yra ne hipotetiniai, o realūs. Be to, Teisingumo Teismas turi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinas, kad į juos būtų tinkamai atsakyta.

B. Dėl antrojo prejudicinio klausimo

28. Pirmiausia reikia pažymėti, kad antrasis prejudicinis klausimas, kaip jį suformulavo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, grindžiamas prielaida, kad ginčijama nuostata neužtikrinama investicijų į atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektorių apsauga ir jų skatinimas. Reikia pažymėti, kaip nurodyta šios išvados 26 punkte, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą nėra jokios su tuo susijusios analizės.

29. Taigi manau, kad siekiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti tinkamą atsakymą, antrąjį prejudicinį klausimą reikėtų performuluoti ir laikytis nuomonės, kad šiuo klausimu nacionalinis teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2019/944 5 straipsnio 4 dalis, Direktyvos 2018/2001 2, 3 ir 12 konstatuojamosios dalys ir Reglamento Nr. 2022/1854 27, 28, 29, 39 konstatuojamosios dalys, 6 straipsnio 1 dalis ir 8 straipsnio 2 dalies b ir c punktai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriomis nustatoma rinkos pajamų viršutinė riba pagal kainų, užfiksuotų atitinkamoje rinkos zonoje per pastarąjį dešimtmetį, peržiūrėtų atsižvelgiant į infliaciją, aritmetinį vidurkį.

1. Dėl ginčijamos nuostatos suderinamumo su Direktyva 2018/2001

30. Kiek tai susiję su Direktyva 2018/2001, pirmiausia reikia pažymėti, kad antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas prašo išaiškinti tik šios direktyvos 2, 3 ir 12 konstatuojamąsias dalis, nenurodydamas jokios kitos konkrečios minėtos direktyvos nuostatos, kuri sukonkretina šias konstatuojamąsias dalis ir nagrinėjamu atveju yra svarbi pagrindinėje byloje arba kuri buvo pažeista.

[12] Šiuo klausimu žr. 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimą *Junqueras Vies* (C-502/19, EU:C:2019:1115, 55 ir 56 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

[13] Šiuo klausimu žr. 2024 m. gegužės 16 d. Sprendimą *INSS (Nepilnos šeimos motinos atostogos)* (C-673/22, EU:C:2024:407, 25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

31. Vis dėlto pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, net jeigu tokio akto preambulė yra svarbus aiškinimo elementas, galintis atskleisti Sąjungos akto autoriaus valią, ji neturi privalomos teisinės galios [14]. Taigi direktyvos tekste nesant jas atitinkančių arba patvirtinančių nuostatų, vien jomis negalima remtis, nei siekiant pagrįsti teises arba pareigas, nei siekiant nukrypti nuo pačių konkretaus akto nuostatų ar aiškinant šias nuostatas akivaizdžiai priešingai jų tekstui [15].

32. Bet kuriuo atveju, siekiant išsamumo, reikia pažymėti, kad iš Direktyvos 2018/2001 2, 3 ir 12 konstatuojamųjų dalių nematyti, kad pagal jas būtų draudžiamos tokios nacionalinės teisės normos, kaip nagrinėjamos šioje byloje. Remiantis šiomis konstatuojamosiomis dalimis galima tik daryti išvadą, kad atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo skatinimas yra Sąjungos energetikos politikos tikslas ir kad valstybės narės turėtų imtis priemonių, kuriomis būtų sudarytos palankesnės sąlygos investuoti į atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektus [16].

33. Darytina išvada, kad pagal antrajame klausime nurodytas Direktyvos 2018/2001 2, 3 ir 12 konstatuojamąsias dalis negali būti draudžiamos tokios nacionalinės teisės normos kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje.

2. Dėl ginčijamos nuostatos suderinamumo su Direktyva 2019/944

34. Kiek tai susiję su Direktyva 2019/944, pirmiausia reikia priminti, kad šios direktyvos 5 straipsniu siekiama užtikrinti veiksmingą konkurenciją, kuri būtų naudinga vartotojams, kartu užtikrinant energijos nepriteklių patiriančių ir pažeidžiamų namų ūkių vartotojų apsaugą.

35. Konkrečiai šio straipsnio 1 dalyje teigiama, kad tiekėjai gali laisvai nustatyti kainą, kuria jie tiekia elektros energiją vartotojams, ir kad valstybės narės imasi tinkamų veiksmų siekdamos užtikrinti veiksmingą tiekėjų konkurenciją. Vis dėlto, minėto straipsnio 3 dalyje taip pat pripažįstama, kad tam tikromis aplinkybėmis gali reikėti nukrypti nuo šio bendrojo principo. Taigi toje dalyje numatyta, kad valstybės narės gali taikyti valstybės intervencines priemones nustatant kainas elektros energijos tiekimo elektros energijos nepriteklių patiriantiems ar pažeidžiamiems namų ūkio vartotojams, laikydamosi 5 straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatytų sąlygų. Šioje 4 dalyje, kuri konkrečiai nurodyta antrajame prejudiciniame klausime, nustatyti keletas bendrų kriterijų, kuriuos turi atitikti valstybės intervencinės priemonės, kai nustatinėjamos elektros energijos tiekimo kainos [17].

36. Vis dėlto, reikia pažymėti, kad šis 5 straipsnis yra skirtas valstybių narių intervencinėms priemonėms mažmeninėje elektros energijos rinkoje ir yra susijęs su kainomis, kuriomis elektros energijos *tiekėjai* parduoda elektros energiją galutiniams vartotojams. Vadinasi, minėta nuostata

[14] Šiuo klausimu žr. 2024 m. kovo 21 d. Sprendimą *Remia Com Impex* (C-10/23, EU:C:2024:259, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[15] Šiuo klausimu žr. 2024 m. kovo 21 d. Sprendimą *LEA* (C-10/22, EU:C:2024:254, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[16] Mano nuomone, tas pats pasakytina ir apie 2022 m. kovo 8 d. Komisijos komunikatą (COM(2022) 108 *final*), kurį nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ir kuriame apsiribojama tik bendrais bruožais išdėstyti Sąjungos energetikos politikos, kuria siekiama iškastinį kurą pakeisti atsinaujinančiaisiais energijos ištekliais, kurių naudojimas turėtų būti skatinamas, svarbą.

[17] Tiksliau tariant, šiomis intervencinėmis priemonėmis turi būti siekiama visuotinės ekonominės svarbos tikslo, jos turi būti proporcingos, aiškiai apibrėžtos, skaidrios, nediskriminacinės ir patikrinamos; jomis Sąjungos elektros energijos įmonėms turi būti užtikrinama vienoda prieiga prie vartotojų; jos turi būti ribotos trukmės ir proporcingos naudos gavėjų atžvilgiu ir dėl jų rinkos dalyviai neturėtų patirti papildomų išlaidų diskriminaciniu būdu.

neturi jokio ryšio su ginčijamoje nuostatoje numatyta intervencine priemone dėl elektros energijos *gamintojų* didmeninėje rinkoje gaunamų pajamų viršutinės ribos nustatymo, kurį konkrečiai reglamentuoja Reglamentas Nr. 2022/1854 [18].

37. Be to, svarbu pažymėti, kad nors negalima atmesti galimybės, jog tokios viršutinės ribos nustatymas gali daryti netiesioginį poveikį elektros energijos pardavimo galutiniams vartotojams kainoms, tai, kad šiuo klausimu nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikta neišsami informacija, neleidžia manyti, jog nacionalinės teisės normos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, turėtų būti prilyginamos valstybės intervencinei priemonei nustatant elektros energijos tiekimo vartotojams kainą, kuri pagal Direktyvos 2019/944 5 straipsnio 4 dalį iš esmės yra draudžiama [19].

38. Be to, reikia konstatuoti, kad Reglamentu 2022/1854 siekiama visuotinės svarbos tikslų, kurie yra analogiški Direktyvos 2019/944 5 straipsnio 4 dalies tikslams, o konkrečiau tariant – vartotojų apsaugos tikslams, be kita ko, išplečiant valstybių narių turimas intervencijos galimybes, siekiant paremti nuo energetikos krizės nukentėjusius vartotojus [20].

39. Šiomis aplinkybėmis manau, kad Direktyvos 2019/944 5 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiamos tokios nacionalinės teisės normos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje.

3. Dėl ginčijamos nuostatos suderinamumo su Reglamentu 2022/1854

40. Kiek tai susiję su Reglamentu 2022/1854, pirmiausia reikia pažymėti, kad šiuo reglamentu nustatoma skubi intervencija, kuria siekiama kovoti su energijos kainų augimu, ir kuria Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė sukurti suderintą pajamų perviršio perskirstymo sistemą, kad išsklaidytų nuogąstavimus dėl gamintojų veiklos sąlygų iškraipymo, dėl kurio gali kilti grėsmė energijos rinkai [21].

41. Taigi, nors Reglamento 2022/1854 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad elektros energijos gamintojų rinkos pajamos, gaunamos gaminant elektros energiją iš šio reglamento 7 straipsnio 1 dalyje nurodytų išteklių, negali viršyti 180 eurų už pagamintos elektros energijos MWh, minėto reglamento 8 straipsnio 1 dalies a punkte valstybėms narėms leidžiama toliau taikyti arba nustatyti priemones, kuriomis būtų dar labiau apribotos šios pajamos.

42. Be to, reikia pažymėti, kad nors nė vienoje Reglamento 2022/1854 nuostatoje nėra tiksliai nurodyta, kaip turi būti apskaičiuojama valstybių narių galutinai nustatyta viršutinė riba, tuo atveju, jei valstybė narė nuspręstų nustatyti mažesnę nei šiame reglamente nustatytą viršutinę ribą, ji turėtų atitikti minėto reglamento 8 straipsnio 2 dalyje numatytas sąlygas. Taigi, tik konstatavus, kad valstybei narei nubrėžiant viršutinę ribą gali būti nesilaikyta šioje nuostatoje nustatytų kriterijų, tokią viršutinę ribą būtų galima laikyti nesuderinama su Sąjungos teise.

[18] Nors negalima atmesti galimybės, kad tam tikri ekonominės veiklos vykdytojai, atsižvelgiant į jų vertikaliąją integraciją, gali veikti ir elektros energijos gamybos pradinės grandies rinkoje, ir elektros energijos skirstymo galutinės grandies rinkoje, elektros energijos gamintojai ir tiekėjai iš esmės veikia skirtinguose rinkos lygmenyse.

[19] Be to, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra aišku, kodėl pagal šią nuostatą ginčijama nuostata yra draudžiama.

[20] Taigi, nors Direktyva 2019/944 taikoma tik tam tikrai ribotai vartotojų kategorijai, t. y. tik tiems, kurie laikomi *pažeidžiamais*, vis dėlto pagal Reglamentą 2022/1854 galima laikinai išplėsti priemonių, kurias valstybės narės gali taikyti siekdamos remti papildomas vartotojų kategorijas, rinkinį. Šiuo klausimu žr. šio reglamento 48 konstatuojamąją dalį.

[21] Skirtingai nuo direktyvų 2018/2001 ir 2019/944, kurių tikslas – bendras energijos rinkos veikimas ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimo skatinimas ir kurios buvo priimtos remiantis SESV 194 straipsniu, susijusiu su Sąjungos energetikos politika, Reglamentas 2022/1854 buvo priimtas remiantis SESV 122 straipsniu ir yra skirtas rimtiems tiekimo sunkumams spręsti.

43. Pateikus šiuos paaiškinimus, reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi dėl kainų lygio, kuriuo remiantis taikoma pajamų viršutinė riba, nustatymo, manydamas, kad ginčijama nuostata negalima apsaugoti ir skatinti investicijų į atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektorių ir kad viršutinės ribos taikymas rinkos pajamoms nėra proporcingas ir pagrįstas [22].

44. Pirmiausia reikia pažymėti, kad, kaip nurodyta šios išvados 41 punkte, vien tai, kad Italijos vyriausybės patvirtinta viršutinė riba yra mažesnė už Reglamento 2022/1854 6 straipsnio 1 dalyje nustatytą dydį, savaime nelemia ginčijamos nuostatos nesuderinamumo su šiuo reglamentu. Iš paties reglamento, konkrečiai jo 8 straipsnio 1 dalies, teksto matyti, kad valstybės narės turi galimybę nustatyti mažesnę nei Sąjungos teisės aktų leidėjo nustatytą didžiausią 180 eurų už MWh viršutinę ribą ir kad jos turi tam tikrą diskreciją, leidžiančią joms nustatyti šios viršutinės ribos dydį atsižvelgiant į savo nacionalinės rinkos ypatumus [23]. Be to, vien to, kad ši viršutinė riba labai skiriasi nuo Reglamente 2022/1854 nustatyto dydžio, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nepakanka, kad būtų galima konstatuoti nesuderinamumą su šiuo reglamentu [24].

45. Be to, Reglamento 2022/1854 27–29 ir 39 konstatuojamosios dalys, kurias savo antrajame klausime nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, taip pat negali būti aiškinamos kaip nustatančios valstybėms narėms tikslią viršutinės ribos apskaičiavimo metodiką. Nors šiose konstatuojamosiose dalyse iš tiesų gali būti pateikta naudingos informacijos, kaip nustatyti aptariamą viršutinę ribą ir kaip išvengti galimo neigiamo poveikio investicijoms, jos vis dėlto negali būti laikomos nustatančiomis privalomas taisykles, kurios skiriasi nuo valstybių narių pareigų pagal minėtas reglamento nuostatas arba yra griežtesnės už jas [25].

46. Konkrečiai kalbant apie šio teismo išreikštas abejones dėl Italijos vyriausybės taikytos metodikos nustatant viršutinės ribos dydį suderinamumo su
Reglamento 2022/1854 28 ir 29 konstatuojamosiomis dalimis, reikia pažymėti, kad šiomis nuostatomis iš esmės siekiama paaiškinti Sąjungos teisės aktų leidėjo šio reglamento 6 straipsnio 1 dalyje pasirinktą 180 eurų už MWh viršutinės ribos dydį ir pateikti valstybėms

[22] Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl konkrečių Italijos teisės aktų leidėjo nustatytų šios viršutinės ribos apibrėžimo taisyklių, vis dėlto, kaip buvo nurodyta šios išvados 28 punkte, nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, regis, nėra informacijos, rodančios, kad ginčijama nuostata praktiškai keltų grėsmę investicijoms į atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektorių.

[23] Kaip matyti iš 2023 m. birželio 5 d. Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl skubių intervencijų, skirtų didelėms energijos kainoms mažinti, peržiūros pagal [Reglamentą 2022/1854] [COM(2023) 302 *final*] šia galimybe pasinaudojo bent 17 valstybių narių.

[24] Beje, jokia Reglamento 2022/1854 nuostata nereikalauja pateisinti tokio skirtumo.

[25] Be to, atitinkamo reglamento tekste nesant konstatuojamąsias dalis atitinkančių arba patvirtinančių nuostatų, vien jomis negalima remtis, siekiant pagrįsti teises arba pareigas, nes, kaip nurodyta šios išvados 31 punkte, konstatuojamoji dalis neturi privalomos teisinės galios.

narėms gaires, kaip apskaičiuoti nacionalines viršutines ribas, neįpareigojant vadovautis jokia konkrečia tokios viršutinės ribos nustatymo tvarka [26], o vienintelė pareiga šiuo klausimu yra laikytis minėto reglamento 8 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų [27].

47. Antra, dėl kitų kriterijų, išskyrus kriterijus, susijusius su viršutinės ribos *stricto sensu* dydžiu ir jos apskaičiavimo tvarka, į kuriuos valstybės narės turi atsižvelgti nustatydamos šią viršutinę ribą, reikia priminti, kad Reglamento 2022/1854 8 straipsnio 2 dalies b ir c punktuose valstybės narės įpareigojamos užtikrinti tokį viršutinės ribos lygį, kad nekiltų pavojus investavimo signalams ir būtų užtikrinama, kad būtų padengtos investicijos ir veiklos sąnaudos, kartu sudarant galimybę investuotojams gauti pagrįstą maržą, palyginti su kaina, kurios jie galėjo tikėtis.

48. Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad Italijos vyriausybės pasirinkto viršutinės ribos dydžio suderinamumo su pirmiau minėtais reikalavimais analizė grindžiama faktiniu vertinimu, atsižvelgiant į nacionalinės rinkos ypatumus, kurį galiausiai gali atlikti tik kompetentingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nes, be kita ko, jis turi šiuo klausimu būtiną faktinę informaciją [28]. Vis dėlto, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar ginčijama nuostata gali turėti neigiamą poveikį investicijoms ir, be kita ko, ar nustatyta referencinė kaina buvo neatitiko lūkesčių ir viršijo tai, kas galėtų būti laikoma būtina ir proporcinga, Teisingumo Teismas vis dėlto gali pateikti gaires šiuo klausimu. Mano nuomone, toliau nurodyti kriterijai yra svarbūs analizei, kurią turės atlikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

49. Pirmiausia reikia priminti, kad ginčijama nuostata, kaip skubi intervencija, susijusi su konkrečia rinkos situacija, susiklosčiusia Rusijai pradėjus karinę agresiją prieš Ukrainą, laikinai taikoma tik trumpą laiką [29]. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Reglamente 2022/1854 numatytos priemonės nėra nuolatinės intervencinės rinkos priemonės, o vienkartinės priemonės, skirtos reaguoti į išskirtines aplinkybes.

50. Priemonės taikymo trukmė ir jos ypatingas pobūdis yra kriterijai, į kuriuos reikia atsižvelgti nagrinėjant konkrečios priemonės būtinumą ir proporcingumą, kad būtų galima įvertinti jos poveikio mastą [30], be kita ko, kai, kaip šiuo atveju, nagrinėjamas poveikis esamoms investicijoms atsinaujinančiųjų išteklių energijos srityje, kurios dėl savo pobūdžio yra ilgalaikės investicijos. Be to, taip yra juo labiau tada, kai nagrinėjamas ginčijamos nuostatos poveikis būsimoms

[26] Tas pats pasakytina ir apie Reglamento 2022/1854 27 konstatuojamąją dalį, kurioje tik nurodoma, kad rinkos pajamų viršutinė riba turėtų būti tokio lygio, kad nekeltų pavojaus gamintojų, kuriems ji taikoma, galimybei susigrąžinti savo investicijas bei veiklos išlaidas ir užtikrintų bei skatintų būsimas investicijas į pajėgumus, kurių reikia kuriant nuo iškastinio kuro nepriklausomą ir patikimą elektros energijos sistemą. Vis dėlto tai neišplaukia iš šio reglamento 8 straipsnio 2 dalies b ir c punktuose nustatytų sąlygų. Minėto reglamento 39 konstatuojamojoje dalyje, kurią taip pat nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas antrajame klausime, kalbama tik apie galimybę valstybėms narėms nustatyti rinkos pajamų viršutinę ribą taip, kad elektros energijos gamintojai galėtų išlaikyti 10 proc. pajamų perviršio, viršijančio rinkos pajamų viršutinę ribą. Ši konstatuojamoji dalis gali būti reikšminga atsakant į pirmąjį prejudicinį klausimą, tačiau ji nėra reikšminga atsakant į antrąjį prejudicinį klausimą, kuris yra šios tikslinės išvados dalykas.

[27] Nagrinėjamu atveju tai, kad, regis, tam tikri ginčijamos nuostatos aspektai ir ypač metodika, kuria Italijos vyriausybė vadovavosi nustatydama viršutinę ribą, nukrypsta nuo Reglamento 2022/1854 28 konstatuojamojoje dalyje nustatytos tvarkos arba ją nevisiškai atitinka, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, savaime nelemia išvados, kad ginčijama nuostata yra nesuderinama su šiuo reglamentu.

[28] Teisingumo Teismas neturi spręsti dėl daugelio nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nenurodytų faktinių aplinkybių, kurias nurodė *Secab* ir kitos jos reikalavimams palaikyti į bylą įstojusios šalys, kaip antai aplinkybės, susijusios su investicijų atsinaujinančiųjų išteklių energijos srityje apmokestinimu ir atsipirkimo sąlygomis atsižvelgiant į nacionalinės teisės normas. Tas pats pasakytina ir apie kitas hidroenergetikos sektoriuje susiklosčiusias aplinkybes, kurios, pasak *Secab*, turėjo įtakos šiam sektoriui, pavyzdžiui, dėl nepalankių oro sąlygų sumažėjusi gamyba ir padidėję mokesčiai už hidroenergijos gamybą.

[29] Žr. šios išvados 40 punktą.

[30] Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, kad ginčijamos nuostatos laikinas taikymas nebuvo pratęstas ilgesniam nei Reglamento 2022/1854 22 straipsnyje numatytam laikotarpiui t. y. iki 2023 m. birželio 30 d.

investicijoms, kurioms, atsižvelgiant į aptariamos viršutinės ribos ribotą laikiną pobūdį, ši viršutinė riba greičiausiai nebus taikoma, nes daugumos šių įrenginių gamybos ciklas prasidės tik pasibaigus aptariamos schemos galiojimui [31].

51. Antra, reikia pažymėti, kad iš Reglamento 2022/1854 teksto aišku, jog rinkos pajamų viršutinė riba turi būti nustatyta taip, kad būtų padengtas pajamų perviršis, įvertinant pajamas, kurių investuotojai negalėjo tikėtis priimdami sprendimą investuoti. Vis dėlto iš esmės toks nenumatytas pelnas negalėjo atitikti pajamų, kurių atitinkamos bendrovės būtų galėjusios tikėtis, jei nebūtų susiklosčiusios nenumatytos aplinkybės energijos rinkose [32].

52. Šiuo klausimu reikia patikslinti, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principas, kuriuo remiasi *Secab*, negali būti aiškinamas taip, kad ekonominės veiklos vykdytojas galėtų juo remtis siekdamas pasipriešinti bet kokiam valdžios institucijų įsikišimui, kuriuo siekiama išspręsti rinkos nepakankamumo problemą, ypač kai šis įsikišimas yra skubios intervencijos po precedento neturinčio, taigi ir nenuspėjamo įvykio, forma. Iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad galimybė remtis šiuo principu taikoma kiekvienam ekonominės veiklos vykdytojui, kuriam nacionalinė valdžios institucija sukėlė pagrįstų lūkesčių [33]. Vis dėlto, jei atidus ir informuotas ekonominės veiklos vykdytojas turi galimybę numatyti, kad priemonės priėmimas paveiks jo interesus, jis negali remtis šiuo principu priėmus tą priemonę. Iš tos pačios jurisprudencijos matyti, kad ekonominės veiklos vykdytojai negali turėti teisėtų lūkesčių, jog esama situacija, kurią nacionalinės valdžios institucijos įgyvendindamos savo diskreciją gali pakeisti, tęsis.

53. Nagrinėjamu atveju nacionalinės valdžios institucijos negalėjo sukelti kokių nors lūkesčių atitinkamoms bendrovėms dėl tokių ypatingųjų pajamų gavimo, nes jos nedelsdamos ėmėsi neatidėliotinų priemonių, siekdamos kovoti su nenumatytu dujų kainų augimu. Iš tiesų, atsargus ir informuotas ekonominės veiklos vykdytojas turėtų tikėtis tokio įsikišimo, atsižvelgiant į nepaprastąją padėtį ir jos didelį poveikį ne tik energijos rinkai, bet ir ekonomikai apskritai. Be to, juo labiau negalima tikėtis pelno, gauto dėl nepaprastosios padėties, kurios toks ekonominės veiklos vykdytojas negalėjo numatyti priimdamas sprendimą investuoti [34].

54. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Italijos vyriausybės sprendimas nustatant viršutinę ribą taikyti objektyvų kriterijų, pagrįstą prieš energetikos krizę rinkoje vyravusiomis sąlygomis, kaip antai dešimtmečio iki energetikos krizės kainų aritmetinį vidurkį, mano nuomone, galėtų atitikti Reglamento 2022/1854 reikalavimus dėl investuotojų lūkesčių jų investavimo metu ir leidžia užtikrinti, kad nagrinėjama viršutinė riba būtų nustatyta tokiame kainų lygyje, kurio investuotojai galėtų pagrįstai tikėtis [35].

[31] Taigi sunku suprasti, kaip, pirma, ilgalaikėje perspektyvoje ginčijama nuostata galėtų kelti grėsmę investicijoms į naujus įrenginius ir, antra, kaip ji pakirstų investuotojų pasitikėjimą atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtra.

[32] Be to, vien tai, kad tam tikros investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektorių buvo atliktos prieš nustatant rinkos pajamų viršutinę ribą, žinoma, nereiškia, kad šioms investicijoms *ipso facto* kiltų pavojus dėl tokios viršutinės ribos nustatymo.

[33] Šiuo klausimu žr. 2022 m. kovo 1 d. Nutartį *Milis Energy ir kt.* (C-306/19, C-512/19, C-595/19 ir C-608/20–C-611/20, EU:C:2022:164, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[34] Tai juo labiau pasakytina apie energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamintojus, kaip antai *Secab*, kurių, kaip nurodyta šios išvados 55 punkte, ribinės sąnaudos yra gerokai mažesnės nei kitų elektros energijos gamintojų, ir kurių pajamos, gautos nuo karo Ukrainoje pradžios, gerokai viršijo jų lūkesčius investavimo metu. Šiuo klausimu taip pat žr. Reglamento 2022/1854 24 ir 25 konstatuojamąsias dalis.

[35] Pagal metodiką, kurią Italijos vyriausybė taikė nustatydama *Secab* ginčijamą viršutinę ribą, ši bendrovė, regis, atsiduria tokioje padėtyje, kokioje ji būtų atsidūrusi, jei nebūtų kilusi energetikos krizė, tačiau tą turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

55. Trečia, reikia pabrėžti, kad iš paties Reglamento 2022/1854 teksto matyti, kad veiksniai, į kuriuos reikia atsižvelgti siekiant įvertinti ginčijamos nuostatos poveikį investicijoms, apima atitinkamų įrenginių sąnaudų struktūrą ir visų pirma išlygintas energijos gamybos sąnaudas (angl. „levelised cost of energy“)[36] naudojant atitinkamą technologiją[37]. Vis dėlto atrodo, kad atsinaujinančiaisiais energijos ištekliais varomiems įrenginiams, kuriems taikoma ginčijama nuostata, būdingos daugiausia fiksuotosios sąnaudos, o kintamosios sąnaudos yra daug mažesnės. Be to, kaip pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, šie įrenginiai patiria išlaidų, kurios nepriklauso nuo gamtinių dujų kainos pokyčių, nes jų nenaudoja kaip žaliavų energijai gaminti. Atrodo, kad energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamintojų sąnaudų struktūra, kaip antai *Secab* atveju, iš esmės nepakito, nepaisant nenumatyto iškastinio kuro, ypač dujų, kainų padidėjimo, kuris neturėjo jokios įtakos šių ekonominės veiklos vykdytojų energijos gamybos sąnaudoms, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas[38].

56. Ketvirta, reikia pažymėti, kad ginčijamoje nuostatoje numatytas viršutinės ribos nustatymo mechanizmas iš tiesų yra „dvikryptis“, nes, viena vertus, jį taikant ne tik būtų sudaryta galimybė apriboti pajamas pernelyg padidėjus rinkos kainoms, bet ir būtų įtvirtinta teisinė prievolė taikyti kompensaciją atitinkamiems gamintojams pernelyg sumažėjus rinkos kainoms, ypač kai didmeninės kainos nukrenta žemiau nurodytos vidutinės kainos[39]. Vis dėlto, jei šios (referencinės) kainos dydis nustatomas toks, kad atitinkamos bendrovės galėtų padengti savo sąnaudas ir gauti „pagrįstą maržą“, palyginti su kaina, kurios investuotojai galėjo tikėtis, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagal tokį mechanizmą galėtų būti apsaugotos investicijos į atsinaujinančiuosius energijos išteklius.

57. Galiausiai, trečia, Reglamentu 2022/1854 nustatytomis priemonėmis siekiama ne tik išsaugoti Sąjungos energijos rinkų struktūrą ir veikimą, bet ir apskritai sušvelninti neigiamą energetikos krizės poveikį valstybių narių ekonomikai ir Europos piliečiams. Kiek tai susiję būtent su vartotojų apsauga, reikia pažymėti, kad Reglamento 2022/1854 10 straipsnyje aiškiai numatyta, jog pajamų perviršis, gaunamas taikant viršutinę ribą, gali būti tikslingai naudojamas galutiniams elektros energijos vartotojams remti skirtoms priemonėms, kuriomis švelninamas didelių elektros energijos kainų poveikis tiems vartotojams, finansuoti[40].

58. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepaminėjo su vartotojų apsauga susijusio aspekto, svarbu pabrėžti, kad Reglamentu 2022/1854, kaip skubios intervencijos priemone, kuria siekiama apsaugoti viešąjį interesą, derinami energijos gamintojų interesai,

[36] Tai yra gamintojo dabartinių grynųjų elektros energijos gamybos sąnaudų per visą gamybos įrenginio eksploatavimo laikotarpį matas.

[37] Žr. Reglamento 2022/1854 29 konstatuojamąją dalį.

[38] Tai taip pat paaiškina Italijos įstatymų leidėjo sprendimą skirtingai vertinti energetikos įrenginius priklausomai nuo to, ar jie energijai gaminti naudoja iškastinį kurą, pavyzdžiui, dujas, ar ne, o įrenginiams, kurie naudoja dujas, ribos netaikyti. Šis sprendimas atitinka Sąjungos teisės aktų leidėjo Reglamento 2022/1854 33 konstatuojamojoje dalyje pasirinktą sprendimo variantą, pagal kurį „rinkos pajamų viršutinė riba turėtų būti netaikoma technologijoms, kurių ribinės sąnaudos yra didelės ir susijusios su kuro, reikalingo elektros energijai gaminti, išteklių kaina, pavyzdžiui, dujomis ir akmens anglimis kūrenamoms elektrinėms, nes jų eksploatavimo sąnaudos gerokai viršytų rinkos pajamų viršutinę ribą ir ją taikant kiltų pavojus tų technologijų ekonominiam gyvybingumui.“

[39] Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad sistemos, pagal kurias ribojamos tam tikrą ribą viršijančios pajamos, bet už tai garantuojama minimali kaina, kai rinkos kaina nesiekia tam tikros ribos, dažnai naudojamos elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių skatinimo schemose. Nors tokie mechanizmai skiriasi nuo ginčijamos nuostatos, jais siekiama išsaugoti investicijų tvarumą ir saugumą, nes paskatos gavėjui garantuojama nuolatinė bendra grąža už pagamintą energiją, taip sudarant galimybę atlyginti už investicijas į elektrinės statybą, apsaugant verslininką nuo rinkos kainų svyravimų laikui bėgant, o garantuotu fiksuotu tarifu užtikrinama, kad jis atgaus į elektrinės statybą investuotą sumą. Šiuo klausimu žr. Italijos vyriausybės taikytą valstybės pagalbos schemą, analizuotą byloje C-514/23 *Tiberis Holding*, kurioje mano išvada teikiama tą pačią dieną.

[40] Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad vartotojų apsauga taip pat netiesiogiai susijusi su esamos energijos rinkų struktūros stabilumu ta prasme, kad galimas vartotojų nesugebėjimas apmokėti sąskaitų už elektros energiją gali kelti grėsmę atitinkamų rinkų stabilumui. Taigi pelno perviršį perskirstant vartotojams jiems suteikiama galimybė apmokėti savo sąskaitas ir taip padedama apsaugoti rinką nuo žlugimo ir apskritai jos veikimą.

įskaitant jų investicijų į atsinaujinančiuosius energijos išteklius apsaugą, ir vartotojų interesai. Vadinasi, pajamų perviršio išskaičiavimo ir perskirstymo mechanizmas pateisinamas būtinybe užtikrinti pusiausvyrą tarp šių gamintojų, ypač tų, kurie netikėtai gavo naudos dėl padidėjusių energijos kainų, ir elektros energijos vartotojų, kurie itin nukentėjo dėl padidėjusių elektros energijos kainų kilus energetikos krizei [41].

59. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau į performuluotą antrąjį prejudicinį klausimą atsakyti taip: Direktyvos 2019/944 5 straipsnio 4 dalis, Direktyvos 2018/2001 2, 3 ir 12 konstatuojamosios dalys ir Reglamento 2022/1854 27, 28, 29 ir 39 konstatuojamosios dalys bei 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose numatyta, jog rinkos pajamų viršutinė riba yra nustatoma pagal kainų, užfiksuotų atitinkamoje rinkos zonoje per pastarąjį dešimtmetį, peržiūrėtų atsižvelgiant į infliaciją, aritmetinį vidurkį, jeigu tenkinamos Reglamento 2022/1854 8 straipsnio 2 dalies b ir c punktuose nustatytos sąlygos.

V. Išvada

60. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia* (Lombardijos regiono administracinis teismas) pateiktą antrąjį prejudicinį klausimą:

2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES, 5 straipsnio 4 dalis, 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją 2, 3 ir 12 konstatuojamosios dalys ir 2022 m. spalio 6 d. Tarybos reglamento (ES) 2022/1854 dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti, 27, 28, 29 ir 39 konstatuojamosios dalys bei 6 straipsnio 1 dalis

turi būti aiškinamos taip, kad

pagal jas nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose numatyta, jog rinkos pajamų viršutinė riba yra nustatoma pagal kainų, užfiksuotų atitinkamoje rinkos zonoje per pastarąjį dešimtmetį, peržiūrėtų atsižvelgiant į infliaciją, aritmetinį vidurkį, jeigu tenkinamos Reglamento 2022/1854 8 straipsnio 2 dalies b ir c punktuose nustatytos sąlygos.

[41] Šiuo klausimu žr. 2024 m. lapkričio 28 d. sprendimo sujungtose bylose *1 BvR, 460/23 – 1 BvR 611/23*, 94–97, 107 ir 115–118 punktus dėl Vokietijos teisės aktų dėl pelno perviršio apmokestinimo siekiant suvaldyti elektros energijos kainų augimą (*Strompreisbremse*) atitikties Konstitucijai, kuriose *Bundersverfassungsgericht* (Konstitucinis Teismas, Vokietija) atmetė energijos gamintojų pateiktus konstitucinius skundus dėl šių teisės aktų, visų pirma pabrėždamas su vartotojų apsauga susijusį bendrojo intereso tikslą, kuris pateisino Vokietijos vyriausybės įsikišimą.